

XXXVI SEMINARIUM GEOGRAFII WSI Współczesne kierunki badań w gospodarowaniu przestrzenią wiejską Olsztyn, 21-22 czerwca 2021 r.

PARTYCYPACJA PUBLICZNA NA PRZYKŁADZIE GMIN WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

KATARZYNA PAWLEWICZ¹, ADAM SENETRA²KATEDRA GEOGRAFII SPOŁECZNO-EKONOMICZNEJ, INSTYTUT GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ I GEOGRAFII, WYDZIAŁ GEOINŻYNIERII,
UNIwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, ul. Prawocheńskiego 15, 10-720 OLSZTYN¹katarzyna.pawlewicz@uwm.edu.pl, ²adam.senetra@uwm.edu.pl

WPROWADZENIE

Partycypacja jest zjawiskiem wielowymiarowym i złożonym, które dotyczy bezpośredniego uczestnictwa obywateli w życiu społecznym, publicznym czy politycznym. Dotyczyć może zarówno indywidualnych preferencji związanych z codziennymi wyborami jednostki, uczestnictwa w życiu społecznym wspólnoty, jak i zaangażowania jednostek w działania struktur oraz instytucji demokratycznego państwa. Trzecie znaczenie partycypacji utożsamiane jest z tzw. partycypacją publiczną (nazywaną także społeczną lub obywatelską). Obejmuje ona cztery kategorie uczestnictwa obywateli w życiu wspólnoty [1]: (1) Aktywność publiczną, która obejmuje działania inicjowane przez obywateli; (2) Angażowanie obywateli, które obejmują działania inicjowane i kontrolowane przez władze publiczne w toku wypełniania ich statutowych zadań administracyjnych lub zarządczych; (3) Partycypację wyborczą obejmującą działania, które są niezbędne, żeby nominować kandydatów i wybrać spośród nich reprezentantów do sprawowania funkcji decyzyjnych w strukturach władzy różnych szczebli; (4) Partycypację obligatoryjną, która obejmuje aktywności podejmowane przez obywateli, które prawo uznaje za przymusowe. Stanowią one wsparcie władz publicznych niezbędne do wypełniania przez nie ich statutowych funkcji i zadań. Systematyczne rozwijanie różnorodnych form współpracy pomiędzy przedstawicielami władzy publicznej a społecznością lokalną jest krokiem w stronę równowagi społecznej, charakteryzującej się wysokim poziomem współpracy, zaufania, odwzajemnienia, obywatelskiego zaangażowania i wspólnego dobrobytu [2].

Bibliografia:

1. Kaźmierczak, T. (2011). Partycypacja publiczna: pojęcie, ramy teoretyczne. [W:] A. Olech (red.), *Partycypacja publiczna. O uczestnictwie obywateli w życiu wspólnoty lokalnej*. Instytut Spraw Publicznych, Warszawa, 83-84.
2. Ingłot-Brzęk, E. (2017). Znaczenie roli władz samorządowych w kształtowaniu partycypacji obywatelskiej. *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy*, (50), 329-348.

Materiał i metody

Celem badań była ocena poziomu funkcjonowania partycypacji publicznej w gminach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego. Materiał badawczy stanowiły dane pozyskane z baz Polskiej Komisji Wyborczej, Banku Danych Lokalnych GUS oraz badań ankietowych przeprowadzonych wśród przedstawicieli władz samorządowych gmin wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego (badania finansowane przez Narodowe Centrum Nauki (nr 2019/03/X/HS4/01255)). W ramach badań wyodrębniono 14 wskaźników charakteryzujących różne formy zaangażowania mieszkańców w funkcjonowanie gminy w ramach 4 kategorii (rys. 1).

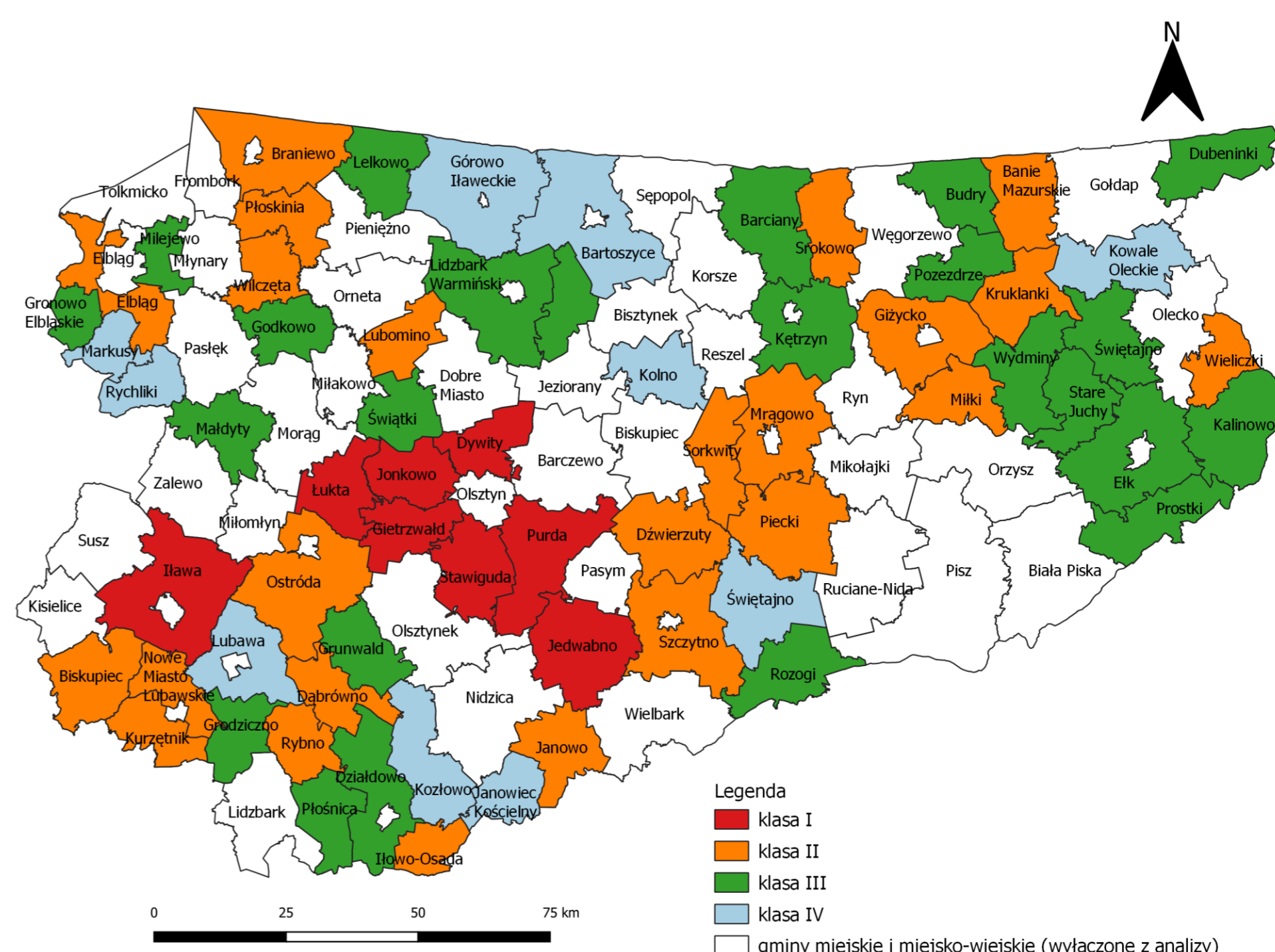
Rys. 1. Struktura partycypacji publicznej

Dane rzeczywiste pochodzące z różnych źródeł zostały przetransformowane na wartości punktowe co pozwoliło na porównanie wyników oraz umożliwiło przeprowadzenie obliczeń statystycznych. Wynik pomiaru porównano z wartością maksymalną i minimalną tej samej kategorii w całym badanym zbiorze. Przyjęto skalę o rozpiętości od 0 pkt (minimalny wynik pomiaru) do 100 pkt (maksymalny wynik pomiaru). Liczbę punktów dla pozostałych wyników (plasujących się między wartościami skrajnymi) obliczono według wzoru: $Y_r = 100 - \left[\frac{x_r \cdot \max - x_r}{x_r \cdot \max - x_r \cdot \min} \right] \cdot 100$.

Gdzie: Y_r – wartość punktowa dla pojedynczego pomiaru; $x_{r,\max}$ – maksymalny wynik pomiaru; $x_{r,\min}$ – minimalny wynik pomiaru, x_r – każdorazowo oszacowany wynik. Wartości punktowe posłużyły do wyznaczenia wskaźnika syntetycznego oraz opracowania rankingu gmin i ich klasyfikacji. Wyznaczono 4 klasy typologiczne z zastosowaniem średniej arytmetycznej i odchylenia standardowego z wartości miernika syntetycznego, które charakteryzowały poziom partycypacji publicznej: klasa I – wysoki, klasa II – średni-wyższy; klasa III – średni-niższy i klasa IV – niski.

REZULTATY

Analiza wskaźników aktywności publicznej pozwoliła zauważyć, że w gminach średnio występują po 2 organizacje pozarządowe na 1000 mieszkańców. Natomiast inicjatywę uchwałodawczą mieszkańcy zgłosili jedynie w 6% jednostek. Badanie angażowania obywateli pokazało, że zgodnie ze stanem na 31.12.2019 r., uchwałę regulującą zasady konsultacji społecznych posiadało 88% gmin. Konsultacje społeczne przeprowadzono aż w 97% gmin. Średnio były to 2 konsultacje w ciągu roku, które najczęściej dotyczyły: gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego – 24%, ładu przestrzennego i gospodarki nieruchomościami – 22%, wspierania, upowszechniania i pobudzania aktywności obywatelskiej – 21,6%. W 67% gmin przyjęto przynajmniej jedną uchwałę, która podlegała konsultacjom społecznym. Niestety frekwencja mieszkańców w konsultacjach społecznych była oceniona przez władze lokalne jako niska – 28% i średnia – 23%. Fundusz sołecki ustanowiono w 74% gmin. Środki finansowe kierowano głównie na budowę/modernizację placów zabaw – 61,5% i świetlic wiejskich – 59,1%. Możliwość zgłaszania mieszkańcom potrzeb podczas sesji RG umożliwia 80% gmin, poprzez wprowadzenie do regulaminu stałego punktu w którym mieszkańcy mogą zabrać głos. Frekwencję mieszkańców podczas sesji rady gminy władze lokalne również oceniły jako niską – 33% i bardzo niską – 31%. Partycypacja wyborcza w latach 2018-2020 kształtowała się średnio na poziomie: 52% frekwencja w Wyborach Samorządowych, 31% - do Parlamentu Europejskiego, 47% - do Sejmu i Senatu i 55% na Prezydenta RP. Partycypację obligatoryjną oceniono na podstawie dochodów podatkowych budżetu gminy na 1 mieszkańca, których wysokość wahała się w granicach od 354,51 zł do 1517,79 zł.

Rys. 2. Klasyfikacja gmin wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego ze względu na poziom partycypacji publicznej

WNIOSKI

Wyniki badań pozwoliły stwierdzić, że poziom partycypacji publicznej w gminach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego kształtuje się na średnim poziomie (rys.2). Dominujące klasy: II i III obejmowały po 36% badanych jednostek. Klasa I obejmowała zaledwie 12% gmin, które głównie skupione są wokół Olsztyna. W klasie IV sklasyfikowano 15% jednostek, przeważnie zlokalizowanych na obrzeżach województwa. Niekorzystny wpływ na poziom partycypacji publicznej w gminach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego miała przede wszystkim: niewielka liczba gmin, w których mieszkańcy zgłosili obywatelską inicjatywę uchwałodawczą, mała ilość konsultacji społecznych oraz niska frekwencja mieszkańców w konsultacjach społecznych i sesjach rady gminy.

PATRONAT HONOROWY